Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 6 ДЕКАБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 146 (7337). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК Политбюро

4 декабре хиннача заседане КПСС ЦК Политбюро хьежа а хьежар, йиха мога а йнр М. С. Горбачева Инде льча официальни дотта-гIаьла визита итогаш.

Белгалдаьккхар Инде халкъон правительствеи советски хьаша къаьстта бе-заме тIаэцар. Премьер-Министраца Раджив Гандена переговораш йолча хана кIоаргга анализ йир вай заседание эггара йокхгIаIйолча проблемай, йдерни тIема ехьерам тIабаккхара гIулакха тIехь машар безача йокхийча шин паччахьалхенохьана деча гIулаьхий, масе а оагIораха советско-индийски нохьана къаьхьегIлера эргадаьхка тоадара дешай. тIоагIдаьд дерргIа ихоачаденг хиларо тайп-тайпара общественни строй йола ши паччахьалкхе машаре цхьа-на яхара царна шоашта а бIарчча тIаийтача дунен халкъашта юкъера гIулакхапта а беркате доарIам бола тешаме хьокхам луш долча 1971 шерачу советско - индийски договора планкхе мохк тешаме хилар. Деле лаккера боараме советско - индийски вIашагIкхетаро цIаьхьа а дIахьекхар дунен халкъашта юкъера дешай хьакъе-гIаьча шин мехка уйлаш вIаш гарга хилар. Цо дикагIа керда толамаш доахача оттадир Советски Союзен Индеи шин оагIоргахьарча гIулаьнхашка а хIаьта ишшта дунен халкъашта юкъера гIулаьнхашка а цхьана кхаьхьелига.

Йдерни гергах мукъаболчеи низагIа ца байтачеи машара принципаш йола Деийски денкарани йдерни космически заман хьалаш-та ма йоагIIара йолча кердача политически уйлан документ да. Цу тIа оттаь принципаш йдеши дерргача дунен сообществана хьаштдолаш, дерргача халкъашта дагалаттаратин дог доахарашгеи ма езара я, уж тIаерзаяь я адамий машарча ихоаненна. СССР-ои Индеи, дукхача кхича паччахьалхенашта хIаиъе а ихоачашъю уж хьаддача арахьара-ча политически практике. М. С. Горбачева Р. Гандена хиннача переговораша тIоагIдаь-бахьаб сийлен грамоташа, маьхьера совгIаташа. Из ва иттIагIчеи ихьайттагIчеи тIе питаетай уларин.

ХIара дийнахьара бахьна норма 150 процент ихоачашъю цо. Iаднана декхар тIаийнад питаетна хьалхара шин шера план Октябра 70-гу дузача цIейча ихоачанъе.

СЕРТА ТIА: У. Хаджимурадов.

С. АЛИХАНОВА сурт.

ЯХЬА ДНЕВНИК

Лаьрхlар кхоачашду

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача ошытно - экспериментальни завода болх-лоша цхьа бутт дIабахийтабаш шийттагIаглIча пятилетка хьалхарча шера тIаийца дехкараш тIехкхоачашца дешш. Цудухьа программача технико - экономически хьокхамий цхьайтта бетта план динка тIехкхоачашъяьй шар. Паччахьалхен планагIа лаьрхIачул совгIа лаьрхIачул 281 эзар сома маьхьа товарни продукцин 403 эзар сом мах бола гаражни оборудованин. Заданел совгIа маьхьалъяьхьий 203 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Къаьхьегами овсарле лаьхьара паччахьалхен плана 3,4 процент тIехкхоачашъяьй завода болхлоша. Духьхьал из лаьхьара чотагIа хьаьлI цар заданел совгIа ара мел хийца товарни продукци. Арахецна продприеч дIабода мах лохбярах предприятена иходаьд 76 эзар сом. Заданел совгIа продукци маьхьалъяьккхарах, бийдал, металл, электроэнергия, цхьийла материалаш кхоарах ер шу доладелча денз завода коллективо 154 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - бовкъача Октябра 70 шу дукха денна ихоачашъяра шера яхь йоаржаьлча бригадаята юкъе хьалха латт Федорович Анатолий, Урусов Анатолий керте латтача токарийн Меньшинов Александра аугшдеча электросварщийн бригадай коллективаш.

Деша дай бац

Шийттагlаглча пятилетка хьалхарча шера плаи хьалха ихоачашъяра доккхий дехкараш тIаийнар тIехкхоачашца деш. Цудухьа программача технико - экономически хьокхамий цхьайтта бетта план динка тIехкхоачашъяьй шар. Паччахьалхен планагIа лаьрхIачул совгIа лаьрхIачул 281 эзар сома маьхьа товарни продукцин 403 эзар сом мах бола гаражни оборудованин. Заданел совгIа маьхьалъяьхьий 203 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Къаьхьегами овсарле лаьхьара паччахьалхен план 3,4 процент тIехкхоачашъяьй завода болхлоша. Духьхьал из лаьхьара чотагIа хьаьлI цар заданел совгIа ара мел хийца товарни продукци. Арахецна продприеч дIабода мах лохбярах предприятена иходаьд 76 эзар сом. Заданел совгIа продукци маьхьалъяьккхарах, бийдал, металл, электроэнергия, цхьийла материалаш кхоарах ер шу доладелча денз завода коллективо 154 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - бовкъача Октябра 70 шу дукха денна ихоачашъяра шера яхь йоаржаьлча бригадаята юкъе хьалха латт Федорович Анатолий, Урусов Анатолий керте латтача токарийн Меньшинов Александра аугшдеча электросварщийн бригадай коллективаш.

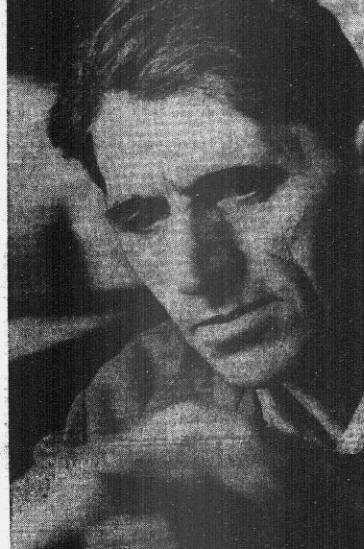

Ушх шера шоашт тIаийца декхарап хаиал хьалха ихоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьлча «Горскнефть» НГДУ механдаьттахоша дог гIоздоаха къаьхьама толамаш доах. Лаьттан чеиашкара доаха мехиадьята кIеиг ца далийча тара духха организационно-технически мероприятеш чакхйоах цар, къаьнача фонда скважинашкара цIендаь

БIубенна болх бу

«Iаьржа дошуь» хьадаккхара кислотни обработкаш ю, хий чу а ухийташ, мехдаьттахоша низ тIаэттаьхошца дог гIоздоаха къаьхьама толамаш доах. Лаьттан чеиашкара доаха мехиадьята кIеиг ца далийча тара духха организационно-технически мероприятеш чакхйоах цар, къаьнача фонда скважинашкара цIендаь силос а йисаьпар цига тхо хиннача 26 ноябре. Цена, йIайха, екъа басашт, коа-карта доттам.. Доаьхьаргара дIа мел ийнкха тIама долаш да укхаза. Ковна гонаха кIоарга сангараш йьхай, карташ йьхай, доаьхар латта мотти лорашш массеех кIалий улл.

Ишшта чIоагIъьяьй доаьхар кийчу цех чуйола моттиг а. Пайда бий керттердар тIа кхаьчаш. 27 ноябре цу фермерча тIабо Iаттагара яьккха молзавода дIаенна шура ер я: Iуйрана 70 килограмм, сарахьа — 35.

— ХIаьта а шера план кхоачашъе вIашгIехьдаргда тха, нагахьа санна совхозо доаькъарца гIо доI, — йоах ферма заведующе Нальчиев Ахьмада.

Цу вай йийача СурхотIарча силосгара сатувсаш ба ухьазара бараш а, чуоттадаь хьайбаш кхоабаргаш а. Хьагучу суртах цига уж дукха ухе а тамаш я..

Эттача хьаьла де дезар лаьрхIа пехашка кийч а деш доаькъар телар, хьайбай кортанга кIал кIезигагIа ухарг-долаш из лорадар да. Сел хьал хьал эттача фермашка кIалхьерпаш мишта доаду ча!

Вешта аьлча, гIулаьх кхы-тIа кIоаргдалалехьа оарц а дьяькха балхаш вIашгIехьда-ха деза «Маякерча» фермашка.

Р. ЭЛЬДИЕВА.
«Знаменский» совхоза лаборантка.

ХI. КУСИЕВ.
«40 лет Октября» ихача совхоза профкома председатель.

М. ЗАНГИЕВ,
тха соб. корр.

Ушх шера 12 сентябре хиннача аргIаначуна заседане КПСС обкома бюро хьежар партийни куглаздара стиль, фоомаши методаш аргIойъхаш парте Малгобека горкомо беча балха дешага. Белгалдьяхьад КПСС ЦК аппаратски (1986 ш.) Пленумо, парте XXVII съездо дIадехарашка хьежка КПСС Малгобека горкома ший бохх аргIабьякка ца хилар.

ХIаьта Малгобекски районе юртбоахама производстве деча балхех лаьца вайнад: «ХIаьлла а санна ланха бошаш бое юртбоахама производства боарам. ИIезига хьувкъ юртбоахама культураш, лоха я хьайбай продуктивность. Оолхаш дукхагIа дов. ИхоачамбоапIча хьал тIа ба экономически боя а.

КПСС обкома бюрос белгалдьяхьа ихоачамбоапIаш деча балхех лаьца вайнад: «ХIаьлла а санна ланха бошаш бое юртбоахама производства боарам. ИIезига хьувкъ юртбоахама культура

Хlара ди массаза доал дуклагІа хулаш латт Гроэненски ремонтно - механически заводе шийттаалагІча пятилетка хьалхарча шера планаш кхоачашъяь болхлой.

Таханарча дийнахь шера деткараш кхоачашден 56 саг ва ухъяза. Царна юкъе а лакхагІа хьокхамаш долаш ва фрезеровщик, кагирхой хьекачча, коммунист М. Маскуров. Дукха ха я Мувсас ГРМЗ кьаьхьега, хlара тІеххьарча Г шера фрезеровщик волаш болх бу цо. Дукхча а смежник говзалаш караерзаяр бахьанде вІашІеххьдоал Маскуровна балха ханах биззаяь пайда а эцаш кхыча профессе кьаьхьеташ болча уллурвча новвэсташца эшнача хlара тІо де. Муксайна фрезеровщик говзал харал совгІа дика хов газоэлектросварщика, сверловщика, слесара, токара говзалех болх бе.

Ишта цо газосварщика говзал караерзае гІо дир цхьа шу хьалха заводе балха венача комсомольца Умаев Суламбека. Цхьанкха балха говзал йолаш вацар эЗамига саг ухъяза воагІаче хана. Бакъда, Маскуровна гучадалар Суламбик газосварщик хила безам болча.

Хlаьта Мувсайна цу профессех а дика болх бе ховш хlарах цо лаьрхlар Умаевна гІо де. Хlанз комсомолец вийза говзанч а хинна кьаьхьеташ ва.

Ши шу дьяннад Папировал Надеждас сверловщина йолаш заводе кьаьхьега. Шиъ ворхlтоъ ялсаьрга эЗамига саг ухъяза воагІаче хана. Бакъда, Маскурова гучадалар ученик. Таханарча дийнахь 2 сахьт 30 минут дІалаца цо гІо дьяча кагирхоша.

Дукха ха йоаццан Надежда КПСС муГІаршна дІаийцай. Хlаьта цунна рекомендаци еннарех цІа ва Маскуров.

— Ер-м тха универсал ва, — оал новвэсташца бегаш бешт Маскуров.

СУРТА ТІА: 1. М. Маскуров болх беш воалл. 2. С. Умаев. 3. Н. Папировал.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Советаши вахари

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Гобаьккха лоамаш а долаш Іалъма геттара хоъача моттиге улл Сунженски района Аьрште яха юрт. Юккъе гІолла чакхгІоалача Асланбек Шерипова цІеранІча керттерча улицо цига дакъа екъ из. Йоккха цІ — цига вахаш 856 саг мара вац.

Цар чакъгІегаьга а бьта а Хьалаш вІашІеххьдахара низ дІаІохоачар ду юрта Совета исполкомо (председатель Н. Фершаулин). Дlанхача пятилетке укъоа хьалъхьай 320 моттиг йола юкъера школа, 170 моттиг йола клуб. Хlаьта ухь шера жагІа буллаш товийр Лесная яха улица, хий Іовргдолаш йиъ гІуо а Йоаккхаш, водопровод йиллай. Юрта бытовн хьалаш тоадера ухь шера юрта Совета исполкомо планагІа хьакъоастадаь хиннача дерригача ахчах ший ханналъа пайда эцаеча вІашІеххьдаккхар юртаТа Совета исполкомо. Цо ио болх бу хlанз ихойттадагІа шу да.

— Кхы а дукха да караруча пятилетке де дерхlар, —дуй Фершауле. — Ах юрта мара дац хий хlанз а. Из дерригача юрта хургдолаш водопровод йІаьхьергъя тІадоагІача шера, Цул совгІа, хьалха школа, колхоза правлени хиннача помещенеташ реконструкци а ях хьехархоша квартираш ергъя, кхы тІа наькъаш тоадерда. Юрта уллашка сийрда хургІолаш лампаш а охаш электрически лини хьаергъя.

ТІеххьарча хана дика вІашІеххьбаккхаб юрта Совета исполкомо наха кхетам балара, атеистически болх. Юрта дина Іуьйла тет дола законодательство ихоачашдара ТІахьожам доаттабеш комисси я исполкоме вІашагІъелла. Цунна юкъебогІача клуба заведующе, цигарча колхоза комсомольски организазе секретара Таитиева Лидаси школа хьехархочо Албаков Мохьмадан хlара бетта цкъа лекнеш ешт, беседаш чакхъйоах юрта бахача наханаа.

Керда хьахиннача дезала регионтаци еш мараи сесараи лаьрхlа 200 сом ахча ду, боахам вІашагІболлина новвэсташ дара. Уьнх шера ворхІ керда дезал хьахиннаб цу юрта.

Советски Эскаре гІуламх де нагий нах накъабоахаш цІей хул юрта. Октябрь бетта тІеххьарча дийнахь виъ хьмсаг дІанахар эскаре гІуламх де. Уж накъбаха нах вІашагІхlийттача, юрта сий лакха доаттадеде, дІабахача шоашкара доагІар де, дуней тІа машар хилийтар духьа хадланза къовсам лоаттабе тІахьехаш, массаво упахцІена болаш цІавар ловш ловш боаккхаш Фершаулин Нохчос, юрта школа завуча Хаценева Розета, кхыча наха къмьлаш а дьь, волхо-ло царех хlараиена мах бола совгІа деладар. Цул тІеххьарча юрта клубе концерт оттадир.

Эскаре гІуламх де нагий нах накъабоахаш ницта вІашІеххьданккхар традиции а хинна ГІаьттад юрта.

«Вай юртахоша Советски Эскаре минта гІуламх ду», ялаш стенаеш да школе а юрта Совета исполкоме а. Цар тІа доахк эскаре бахачар сурташ, доагІар цига дина яхочашдарех юмандираца ахийта благодарносташ. Афганистане ший интернационални гІуламх а дьь уж деношка цІаненав ц юртара сержант Черсиев Хьусеин. Цига цо дика гІуламх дьь хиларех тийна духха грамоташ, дипломаш я дунга.

Кlезига бац цу юрта бухгалтерски, медицински, культурна специальносташ йола, юкъера школа чакхъяьккха болх бе мотти а йоацан цІаГІа багІа мехнарий. Хlаьта гаьна бола бе ухарш а царех дІанхийтача 70 саг гарга хургна Іай болх хьабе юрта мотти а йоацан.

— Йоъхьелча-м тха колхозе «Ассинский», «Батумский» совхозашна деладе гектарех бабыладараш хьайидеш, «Ассинский» монтаж-раш тха заводе, мехка кхыча хьакъоастад

Эрзалонаш елга сихдара

ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

Ачхой-Мартановски районе «Самашкинский» совхозе бохкам дуккха доакъош долаш ба. Царна юкъе йойккагIа моттиг доаг хьайбай боахамо. Миннта кхоачашду шоай денкар хьайбаш леладенарш? Цу хиттара жоп ду совхозан директоре Жуков Григорий Григорьевича тха корреспондентаца кхаллаз деш.

— Денкий хувцамаш хинна тха бохкплойн специалистийн балха тIа партен халкъен пахаре йоккхий событеш — парте XXVII съезд, КПСС ЦК апрельскийн июньскийн Пленумаш хинначул тIехьагIа, — аьлар Г. Г. Жукова. — Кхъалхегамен производственни дисциплинан чIоагIъенна. Сецздал тIехьагIа парглатагIа, шоазех совхозна бизза бола даьй хет наха. Царех шоазех тийша ма дий цар дезалий пахара хьал тоадалар. «Дикагlа болх бер динагIа а вах» яха принцип керттера кхетам хинна пIаттай тха новкъостагIта. Из ншта хилар хьа а хьокх, бакъ а ду хIара дийнахьа гуш долчо.

— Григорий Григорьевич, 4 шу да IA совхозе кхуллалу. Цуя хьалхагIа совхозе хинна хьал дагадоагIаргдарий хьона?

— Сона деза шиъ да майпа дола IнIмаш. Хlъаьта дарца айхха кобаенна е цифраш. Оалаш ма хиллара, факташ ше ма дарра дола бакъдар да. Цудухьа массеги цифра йоалаергьа аз. 1982 шера совхозе юккъера лоархIаш IаттагIара 1572 килограмм шуьа йьккхаз. Цудуха 13630 центнер мара шуьа пачхьалкхена дIаьлий йинн хилар, вешта аьлча планал 3170 центнер кIезигагIа. Бахкача бIаь IаттагIара бI Iаса мара хиллалор. Пачхьалкхена дуьх дIаьлара план а кхоачашъкинзар. Доаькъар Iалашшаздар доахана. Цу дерригне IагIолла кIезига хулар хьаббаш леладенарш доагIа алапи а. Цудухьа балхара йIабувлар нах, во ер кхъьсгара дисциплина. Ишта аттача хьаьс цхьь хIама де дезаш дар.

Цул совета, продукци дIаярах шера кхъьчар 980 эзар сом дар, хIаьта пачхьалкхена даь зе—2780 эзар сом. Из бахьан долаш наха хоастабеш хIама дала а производствено шерье а йиш йьгар. Иттаннаь хьале лаклаш йьгар кхъьгарна овсарле, хьхилаздар творчески инициатива, тоьлаздар юрт, совхоза кхъьгарбмахой а цар дезала а хьал.

— Из дерриге а бакъдо. Хlъаьта а колективнаь кхоачашъ бир йоаккхилла, доккхий продукци де низ. Цох дар дукхагIа а динагIа а довза белам бар, Совхозе ужк тIехьхарга шоарашка хинна а, чIушдина хьалхагIа дувцаргда вай, цифраш а йоалаеш.

— Из нийса хургда. Белгала хувцамаш хиннад тхо долуьа. Эггара хьалха ала де- ца тхо лаьтта хий дуллаш дац. Дlалаха ахка деннда дар. Цкъа догIа хиланзар. Уж хувцамаш хиннадецаре, вочча хьал тIа хургьгь совхоз тахан. Хувцамаш хилар бахьан долаш сиха лаккъенна кхъьсгама овсарле, кхъьсгама дикагIйола формаш юкъейоалаьй, производства дерригача доакъоашта интенсификаци яьй (1а да хьаьтIа доагIаш, иезигта инга тIабахийта безаргбац тха карагIдьлнар бера ца далийтара. Цунна тIабахийтад оаха берг- рита низин уйлеп). Тахан тхо га да 3100 бежан, царех 860 етт а болаш, 5 эзар сочIа хьаька, 2 эзар устагIа, 520 гаргта говраш.

Доахана кхоабача хIара Iаттагара лоархIаш 11 бетта 2600 килограмм шуьа йьккхай. Декабрь бетта кхы 150 килограммал иезигагIа йоацаш шура йоаккхгарбга. Из дукхагIа хул дIъ шу хьалха йьккха хинначул. Хlара бахьана бIаь Iатта тIехьара лерхIаш 83 Iаса хьалхьедьзд.

Пачхьалкхенна шура дIаялара шера план 25 декабре кхоачашъкIайй. Дулх дIадалара план а кхоачашъкIай.

МТФ болк беш я 70 доярка. Царех ахенеца ихо ззар килограммал дукхагIа шура йьккхай хIара Iаттагара лоархIаш. Хlъаьта нарна юкъе Саламова Аймат, Мишиева Хьалимата, Магамгазиева Кабцас, НГIАССР Ланхехьарча Совета депутата Бисаева Тlауса 3500 килограммал дукхагIа шура йьккхай Iаттагара.

Массанена а хьокхаме йолаш хьайбоагIа 11 бетта шийнарча доахана хIара Iаттагара лерхIаш ужк ахка килограммал дукхагIа шура йьккха Сухаева Шариат, из хул шера планал 1200 килограмм дукхагIа.

12 пятилетка хьалхара шу совхозо дIадоладир ше тIехьхоасан хилар да а дайхка. Еррига доход 3 миллион сом йолаш 250 эзар сомал сонIа пайда бир.

— Дукхих дар доахан дIа- ка кхабарах тийша на дий. Цох фу эрсдар Iа?

— Нийса да дукхагIдар доакъаръаз, доахан кхабарах тийша хилар. Йоккха йоккъал этта йолладе а, дIайош йоца ерриге культураш хьалкхе- ъяра интенсивни метод юкъе а йоалаеш, юккъера дIаьлара хIара гектара тIара 20 центнер тIа, цца центнер. СибгагIа мухх, 300 центнер моша доаькъар дьлхиар. Цо йинц хилийтар 4 эзар центнер йоа яккха, 70 эзар центнер цIа силос йолаш. 2 эзар центнераега кхоачаш витазинни баьца хьоар дакха, 35 эзар центнер фуъ нийбоь, дукха ча сенаг. Дlадийнар планал дукхагIа хьийъар.

Бакъда тхоашта карагIдьланачох кхоачамбеш дац тхо. Дlадийнар кхы а дукхагIа хьукъъдерда ца кхоа. Из дIиза дергдан тха дегIабеалгIача хьайбай боахама. Сиолассера дIаийккхача дерригта доакъъараш хьайбаш дIа- долаш Iа дакхеа кхоачамбоашш да. Бакъда доакъъар къьастта доал деш, кходенн тел оаха хьайбаш. Из кийчу доакъаръа тIехьа минтоаьтаменташ а техе. Ча лу Iанарпа кIайдий, патока а техс. Деттача доаханех хьаккхарчитнех комбикорма цIа кхоа- лограммах бIаь килограммага кхъачалца бола муж лу, мела а болаш.

Дийнахьа хьайбашта лу йоI, силос, сенаж, ханна доккха-IIамта хиларех тайпан- на хьенжа хьайбаш кхабарта тха специалисташа оттаьл а тIоагIъьль а рацион лоатаю.

Со теш Iан замалахьа хьайбай продуктивность лакхлургхларах.

— Совхоза хьайбаш дувцан къьастта теркаме хьона- дир Iа говраш кхеелга. Цох дооашаш дувцадалера Iа.

— Говраш кхеярах боахама пайда бергбота уж лоаман данIеIанашка йоаккеш йолаш, Ялхазой чIожа (Ачхой-Мартана района лоамашна) оаха говрий ферма йинлад, дика хлий дьлъ. доакъар оттаьлад, говрашка хьежача наха дика фусам кийчьвьй (Iаттара лаьйккхача говрашш лоаман дьлгIенашка йоажаю). Цига дика буш, хийи фои да говраш тоалалара а унахIеена хилийтара а.

Хlанз тIога я 450 говр. Уж я чеченйн кустанайскин фух. Царех бIаь къона кхал я. Ужк шера 70 бакъьлиг яьй. Уж ерригаш унахIеена а дина дегIабоагIаш а я. Совхоза бокхка пайда бьънаб царех. Хlара говрах 2 эзар сом хиннад.

Аз массеохказза аьннад юхььанца яха дой. Говрий ферма заведуюше Тазуев Салаудс эггара хьалха доладьд ихала шура йоаккхъш кумыс яккхара тIулакх. Каставлина жумысах а пайда бергба совхоза. Хlаьта нз больницешка унаюшта молаеш дарба дара дIайохьий- тарьъь.

Ужк цхьан-цхи шера 700 говрага кхоачаш ферма шеръе лерхI оаха. Говраш хехка спортишни цIи школа йиллеш терхI тхоай юрташка кхийнарашта а бераштта а. Из лоархIаме да боахама соцкультбыта тIулакх.

— Мишта карагIдьланад иоана толамаш даха?

— Парте XXVII съезд хинначул тIехьагIа совхоза подряднехеначеша бригадашна звеношни коллективни подрядагIа болх бе йолаелар, хозрасчета тIа а йьлар. Хьхулдар лезала звеноп а. Царна материальни морально стимулировани яра условеш чIоагIъа хьожаш оттаьй оаха. Iолла оаха бозлада керттера ши вIаштIехьбаккха, сага фактора хьинар айбе долаленнад. Бокхка болх бьъб къьастагIа вIаштIехьбаккхара дергдаран формеи кхаккех болк беча хIараяега дIадовзийтар. Наха дIатIаийнар шозлаш дийнар, эгралона ше болабелар.

Хьайбаш леладелча юкъе- йоллийр дахка доахан лелдарш цехово-поточни метод. Доахан дийнахьа кхоза- са дегта долалор, па лентафийнйсь, трансформатор, цIокъаштта хьежар цхьяккха етт IаIара па бита, цIенкъаштта учет оттайр. Тха специалисташ стацен говзаш болхбоазе дахеи дегтарга дIайнйкхача деррига хьайбаш боахама. Сиолассера дIаийккхача деррига доакъъараш хьайбаш дIа- долаш Iа дакхеа кхоачамбоашш да. Бакъда доакъъар къьастта доал деш, кходенн тел оаха хьайбаш. Из кийчу доакъаръа тIехьа минтоаьтамента а техе. Ча лу Iанарпа кIайдий, патока а техс. Деттача доаханех хьаккхарчитнех комбикорма цIа кхоа- лограммах бIаь килограммага кхъачалца бола муж лу, мела а болаш.

Дийнахьа хьайбашта лу йоI, силос, сенаж, ханна доккха-IIамта хиларех тайпан- на хьенжа хьайбаш кхабарта тха специалисташа оттаьл а тIоагIъьль а рацион лоатаю.

Со теш Iан замалахьа хьайбай продуктивность лакхлургхларах.

— Совхоза хьайбаш дувцан къьастта теркаме хьона- дир Iа говраш кхеелга. Цох дооашаш дувцадалера Iа.

— Говраш кхеярах боахама пайда бергбота уж лоаман данIеIанашка йоаккеш йолаш, Ялхазой чIожа (Ачхой-Мартана района лоамашна) оаха говрий ферма йинлад, дика хлий дьлъ. доакъар оттаьлад, говрашка хьежача наха дика фусам кийчьвьй (Iаттара лаьйккхача говрашш лоаман дьлгIенашка йоажаю). Цига дика буш, хийи фои да говраш тоалалара а унахIеена хилийтара а.

Хlанз тIога я 450 говр. Уж я чеченйн кустанайскин фух. Царех бIаь къона кхал я. Ужк шера 70 бакъьлиг яьй. Уж ерригаш унахIеена а дина дегIабоагIаш а я. Совхоза бокхка пайда бьънаб царех. Хlара говрах 2 эзар сом хиннад.

Аз массеохказза аьннад юхььанца яха дой. Говрий ферма заведуюше Тазуев Салаудс эггара хьалха доладьд ихала шура йоаккхъш кумыс яккхара тIулакх. Каставлина жумысах а пайда бергба совхоза. Хlаьта нз больницешка унаюшта молаеш дарба дара дIайохьий- тарьъь.

Ужк цхьан-цхи шера 700 говрага кхоачаш ферма шеръе лерхI оаха. Говраш хехка спортишни цIи школа йиллеш терхI тхоай юрташка кхийнарашта а бераштта а. Из лоархIаме да боахама соцкультбыта тIулакх.

— Мишта карагIдьланад иоана толамаш даха?

— Парте XXVII съезд хинначул тIехьагIа совхоза подряднехеначеша бригадашна звеношни коллективни подрядагIа болх бе йолаелар, хозрасчета тIа а йьлар. Хьхулдар лезала звеноп а. Царна материальни морально стимулировани яра условеш чIоагIъа хьожаш оттаьй оаха. Iолла оаха бозлада керттера ши вIаштIехьбаккха, сага фактора хьинар айбе долаленнад. Бокхка болх бьъб къьастагIа вIаштIехьбаккхара дергдаран формеи кхаккех болк беча хIараяега дIадовзийтар. Наха дIатIаийнар шозлаш дийнар, эгралона ше болабелар.

Керда техникен прогрессивни технологии кокъейолаяр бахьан долаш дукха наха мухьабболийтр хьежар кхьяккха етт IаIара па бита, цIенкъаштта учет оттайр. Тха специалисташ стацен говзаш болхбоазе дахеи дегтарга дIайнйкхача деррига хьайбаш боахама. Сиолассера дIаийккхача деррига доакъъараш хьайбаш дIа- долаш Iа дакхеа кхоачамбоашш да. Бакъда доакъъар къьастта доал деш, кходенн тел оаха хьайбаш. Из кийчу доакъаръа тIехьа минтоаьтамента а техе. Ча лу Iанарпа кIайдий, патока а техс. Деттача доаханех хьаккхарчитнех комбикорма цIа кхоа- лограммах бIаь килограммага кхъачалца бола муж лу, мела а болаш.

Дийнахьа хьайбашта лу йоI, силос, сенаж, ханна доккха-IIамта хиларех тайпан- на хьенжа хьайбаш кхабарта тха специалисташа оттаьл а тIоагIъьль а рацион лоатаю.

Со теш Iан замалахьа хьайбай продуктивность лакхлургхларах.

— Совхоза хьайбаш дувцан къьастта теркаме хьона- дир Iа говраш кхеелга. Цох дооашаш дувцадалера Iа.

— Говраш кхеярах боахама пайда бергбота уж лоаман данIеIанашка йоаккеш йолаш, Ялхазой чIожа (Ачхой-Мартана района лоамашна) оаха говрий ферма йинлад,

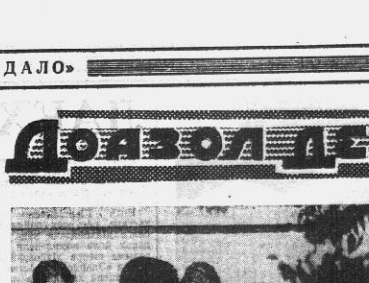

Доьзал да хьара

ДРА. Апрельски революце йоаррагача хувцамий хьо- дIайолайер уьнхIелено лоарх- яра дегIадолаларе пачхьалкхен программа хьалкхъа тIулакх да а оттаеш. Цун коньедогIа малбоашаш деш дола медицинскин тIулакх шеграIа дIадоарабар, наьнен берен могашал лоарйр. Мехка болх беш и хIаьнзарча обрудованеца Iалашъяь йола нтташ поликлиникаш, цу дахъе мехка гаьнарча районашка. Уьнхцено лоаряра дегIаюхувлара докхха новкъостагIу доследски лорашъ. Цар афгански коллегашта шоай йIаьхий опыт дIаенна ца Iеш революционни Афганистана кхъьсгарамой могашал лоаряра тIехьа лоаттабеча къьасаме хьянарг дахьза Iаш.

СУРТА ТIА: Джелалабадерча цхьан поликлинике пациенташта приеме еш ва Краснодарски крайра лор Владимир Шульдестний.

Л. ПОРТЕРА сурт.

ТАСС Фотохроника.

Журналиста блокнота тIара

НАБАХТЕНАШКА— АХ МИЛЛИОН САГ

Альхатрас яхача гIайре-набахте йоIча экскурсионни кема Сан . Франциснора туристаш дIь долларах дIабуг. Американаш цу тайпарча гIулакхех лучанга хьежача из Iа яха бокхка мах а бан. Цул совгIа, цу мехьх туристаша тар. ду пбезднеетеа Голливуда седьгкели иезигагIа цIи хеза воацача — легендарни Аль Капоне чувалларча набахтенгга хьажа.

Американ истора эггара чIоагIагIа цIи хеза воача гангстера американски испрвительни учреженей система эгрича хьалло Филадельфе яйзар, цига из шера чувальлар бокъо йоапаш гера леладарах. Шийна чувалла ха а цIа толийташ кIалхара зала ййш йолаш вар из судакхоша Дlадийха 35 эзар доллар (гангстер - миллионера из ахча дош доацар да) дIа а денна. Цхьабаьнча, Аль Капоне мукъа а волаш арахьа хулачул набахтен чувоалаш шийна ихеремзлегIа хургкилар лаьрIар. Шийца къъвоаш болча нахьа бекхамах кхера веаш хулар: «святой Валентина дийнахьь» Капонешара баоаша дов дно — дар чи- кагски цхьан гараже цоашца конкуренци лелаеш йолча бандера беринаш санна бан аьнна нах боабир.

Шолагlа Аль Капоне набахта кхьяьча Федеральни налогаш дIа ца яларах. Чи- кагоа американски полице музеь а Вашингтона тохкамаш даьра лаьрIаяча Федеральни бюро штаб - квартире а Альхатрас яхача набахтене а сий- лахьча моттигашка соиа портрет бIаргдайнача гангстера духьала данкха из мара ихы бахьан кординдзар американски Фемида.

12 екр майда мара йоацача гIайрен тIарча крепосте цхьан хана берда йист лорашш йола воинскн гарнизон яр Iеш. Тlаккха берда йист лора йола йича а мегаргдолаш цхьаьна, тIемахой гIайрен тIара дIабахар, хIаьта Альхатрасе- лийца нах хьабоабабир. Iавдало кхеран берданн долча гIайрен тIарча крепостах набахте е лаьрIар. Из, цига дукха йоацача къьамара ре- кимагIа йолча федеральни набахтенах цаI яр. Цигара вода цхьяне а вIаштIехьдьлна- вадап. IIанз Альхатрасе саг вахап. Набахтене 1963 шера дIакъьйIар. IIанз кема укхаза набахта камераш минтай хьажа туристий группаш кхувл: ужк ухказа ду- хка я — «би» а «си» а яхача блокашка, хIараре чу 174 я йолаш. Со накъьасонаскаш тIинача американца йоахар Альхатрасера «набахте гу- манин» яр — цига палач а хинначаш. Боабе кийчьвьрй блок а хинначаш. Боабе лаьр- хIарап газови камера йолча лоалахарча федеральни набахтене йабубгар. ГIайре тIар- ча набахтене а газова каме- за хинначаш е электрически гIанд а хинначаш, цхьабаьнда «ди» яха блок — изолятор хиннай.

Ужкаша нараш яцар. из бахьан долаш лийца боакха нах духхьал пийлача цементата тIа бийца бадар. Цавгара дерриге барзъьаш дIадоахар. Дуьхарах, тутмагIаш пийла ужкгIувоаш биъ когара лат- таш наб е хьожаш хинаб.

Тутмакхатта целал Iатк1а Iашар. Царна тIехьа пIаькъобларх пхе пIелгаца сома йола болата ний: цхьаькха сердало йоацаш, кхора сатем болаш. Дувцарах, ухказа мижо бухте гIолла вентилационни шах- таша да воилятерски фабри кера нерда еттача маьхьеи шоколаден хьаж хьачуьхьар. Хетаргахьа тутмакхатта шо- колада хьажа бесам ншгта тIабодаш а хинна кургбар, цхьабаьнда керда яьта маьх- ка уж хьарбака тарлора. ТIаIаар дара система ншгта яь: 19 ди-бийса карпере дак- ккар-мелача суна кад, пхе ми- нота дуьш кIалавалар — юха 18-ди-бийса шийлача, бал- деча.

Цувзача трапа тIа гIолла экскурсионни кема тIа хьа- тIаволача хана цIаькха а на- бахтента хьаIар со. Ха ер- вопа йолча цхьан башпа тIа хIанза а тIехьа дIадовзиа цхьо- йоазуь да, цо кемашта Аль- катрасе 200 ярдал гарригагIа хьатIаIадака бокъо лаш. Сенна лорадеш да из оанхарий хьисане адамашта ма барах дола унзара памятник? На- бахтене а — американски ва- хара хьисане цхьан тайпара символ хила а мел. Iанзагlа яь пироги, цIагIара компью-

АНТАНАНАРИВА. Мадагаскара цхьан поликлинике пациенташта приеме еш ва Краснодарски крайра лор Владимир Шульдестний.

Л. ПОРТЕРА сурт.

ТАСС Фотохроника.

Ер сакъердаме да

ПАЦИЕНТО ЛОР ХЕРЖ

Польша

поликлиникашка

ъь экспериментт

Лоран пациентан юкъеъера гIулакхний пробдема даим теркам тIаийлай. Медика профессеи сийдолании бехкто- кхамеи лоархIаш я, пациенташа цхьаьолча хана цаех пхьабаюех бехкаш доаг хIара ниъ- хочунна йоаггIаш йола ченно пап яш, яхаш. Лоаш пиъашка лоагIача ламъа разъа бал шоай къьастера матеиналь- ни хьарчъяь. БокгIаш бола мах бан, яхаш. Здоавосхранение бов- вам лаюбанна, наха ме- лицинскои гIулакх ле- та тохлаеи йола бол- ка матеиналъни стиму- лировани яиаеи яра ца хилара хьакъьстъа шера- дисчесси хиннай Польше. Иу проблемех лаьна дувцаи ачхха ха йоацашш у хиннача ПОРТЕ- ра съезда тту- буна тIара а.

Кнакова массеяи по- линлинике эксперимент ный пациенто дарба деи- вола лор нин лоIамагIа хоржарг а волаш, хIаьта лора алапи из волча пациенташ бахкарах тийша а хурглолаш. Уьк шера 1 октябре денз эксперимент дIа- йоаржалъй тайп - тай- парча воеводстваН 1500 гаргта лор болх беш волча 173 поликлини- ке.

Кердача бокъоиерIа пациенто ше хоржи лор, вада моттиг молаеш йоацаш, аьнна доадаш, дар- ба деча юкъа лор хувца йийш я пуп. Хоеш ма- ний пациенто ше тешаш а, репутаци йола а док- тор хоржилга.

Кердача системе цхьатарра лоарХI пациента а шиЙ алапи лакхде таро хулача лора а хьашташ. Нагахьа санна лорех цхьабаратта поликлиникерча шиЙ коллегашта кхоачарех ех пациенташ па кхоачес. цун балха мот- тиг хувца сзаргьа.

Шийна веза лор харжа йиш хилар — бахча наха медицинскн гIулакх делга тоадара тIехьа къьастта профи- лактике бакъьла аргIа- нара гIа ба. ТIайоагIа- ча хена цу гIулакхо юха дийнъергьа хьалха бIаьхийча наха мара ца кхоачаш хинна «дух- хьал шиЙ лора» инстн- тут. Амма хIанз дувцар да пациента лорацара бувзамаш эгтара айхагIеи тешамен хи- лийтар, хIаьта дарба деш вола лор унахоно шиЙ унахIеноиах лаьна цуьа цIаиах кхаьла хьоргдоацаш вола, лоарIаш вола «дезалтох- хилийтар дуьха. Цо дина- на гIо дергда сихагIеи динагIеи лазара корта бовза, пациента психо- логически хьал аттача доаихгарда.

Цхьаьна хьаьлкхар мехкара ялх провинцера ремеслен- наша, йохкара-выставке яр догам даьи йиЙзаи изделеп. Шн хезача фольклорни ан- самблашен кагирхой коллекти- вашеи концерт а оттадир.

СУРТА ТIА: цIей долча кинжкаш дохкара-выставке.

К. СТРИЖИВОСКЕ сурт. ТАСС.

ИЗ ХА А КХОАЧАШДЕ А ДЕЗА ХIАРАНЕ

Цкъа мукъагIа, яьнна цIи бIарггайначоа дина хов из мел хьерамо хIама да. Цо материальни рухгка хIалакдарал совгIа (заводаш, фабринаш, буровойш, хьайбаши юса тIара оалхазарнин чу- дола помещеноаш йоагаеш) цхьайолча хана дIахьу эггара дезагIар — сага вахар.

Ара Iа денал. Хlара дийнахьа нерд-жерда «совгIа- тIаш» даь хаоттамо. Хьагlа- йоагIаш латт шелал. IIагIар- ча хьалашка цунах лорало вайна новкъостагIа дерrда бы- товой электроагревательни прибораша. Уж ахка тарлу электрокаминаш, йIоахал лу лампаш, ишгта дукхха кхы- тайпа вай кварпираюка ошаш йоаг йIоахал хьаьтIа прибо- раш. Цхьабаьнда, йиЦьялгIа- та йиш яц кхсрямзлеп бокъонаш.

Каст-кастта ниЙслу пишаш харцаха йохкарах цIи йоалаш пола моттигаш а. Ма- сала, соалха 2-ча феврале Наьсар-Корт яхача юрта цIи яьлар. Бахьан — пишк харцаха йоллар. Цунах дох- кха хатар хилар.

Ишгта цу тайпара хатараш ниЙсдалара цхьаьнха цхьа бахьан да бераша. IIIерача деш дола лоаварап. Вай дIа- Iемад «IIIилеторгаш бероишта нгрушка яь, «IIIерацера ловзар кхераме да» яхача, хьакъа лоаруггашка. Хlаьта каст - кастта дидделийт вай бер IIIилеторгий бе т т а, гIаьле пачнана IIанхачийта йиш йоацлира. IIIоашта ле- лае бокъо ца луча хIамашта геттара чIоагIагIа теркам тIа ма бохийтий беро.

Массанена а хоаш ма дий, бераш IIерана ловзараш де тIера хулгга. Мишта хоа да арахьа цIи а йийна шиЙ ханарча новкъостагIа вагIа. Хlаьта из миччаьа а йийза- ча: цIеп с яьун юхс, хьайбай ферма с аьла аргIа уллуь бе- башка хетап, кургдолчуьн уйла яц.

Ишгта цIи ялара яхерам болга уйла йинзар Малгобеки- ски района Горьке цIерагIча совхоза беранна а. Уьк шера 26-ча октябре Келимов Русла- лан (вала 1973 ш.) Нефедов Сергей (вала 1975 ш.) Казне- ев Руслан (вала 1976 ш.) ала аргIа юхс IIIилеторгаш цо ловзараш де баьлар. Ирад- за. берий карагIдьлъ л а р ьйьннача цIерах кIалхардолла. Цхьабаьнда, 160 тонн совгIа йиллеп дола аьла цIи аргIа даьгар.

БоккхагIбарий санна, цIерах лорабалара психологически кхетам бац берий. Республике дукхагIа цIерап кул каиикулап йолча хана. Царех хIара яьллагIаяр берий бекхагIа а ийбедуш. Фуннца- гIа дувце а, цхьадола бераш шоай лоIамагIа диггад. Тlаь- хьожам боацап бер а дите, балха ух дай-ноанай. Тlаккха цун бе кхоач цIилеторгаш. Хьахул хила па дезар. Ма- сала, Ачхой - Мартановски района Катыр-Юрта яхача Т.. Гермихановай цIагIа хин- нар санна. Каст-кастта цхьаь цIагIа дусап хинпад цун кхо бер, Юхкера а, царна корийнр керда ловзарг — цIилеторгаш. Царца «ловза- ран» деш бераш дийнзар ло- хаиарча новкъостагIа а хилар. Хlаьта цIи берий карагIдьлъ л а р ьйьннача цIерах кIалхардолла.

Халахете а, цу тайпара ма- салаш кхы а дукха лоададе ййш я. Духьхал уьк шера ишт бетта республике 316 цIи яьлий. дукха нах лъ а леш. Царех пхиъ бер да.

Ишгта а ийлслу: IIамирака бера кIондзар шийпара ловза- раш, тIаккха фузнагIа яле а кхъир я яхаш делха доля- лу из. Хlаьта из хилап. Тlак- кха делхап дола бер сопадар духьа лаги-панаси цунна дIа- лу цIилеторгаш. Цунна тIа- йоаллача хозача этинетка бIарг тI а этте бер ца дех- ниллий дола аьла цIи аргIа даьгар.

БоккхагIбарий санна, цIе- рах лорабалара психологически кхетам бац берий. Республике дукхагIа цIерап кул каиикулап йолча хана. Ца- рех хIара яьллагIаяр берий бекхагIа а ийбедуш. Фуннца- гIа дувце а, цхьадола бераш шоай лоIамагIа диггад. Тlа- хьожам боацап бер а дите, балха ух дай-ноанай. Тlаккха цун бе кхоач цIилеторгаш. Хьахул хила па дезар. Ма- сала, Ачхой - Мартановски района Катыр-Юрта яхача Т.. Гермихановай цIагIа хин- нар санна. Каст-кастта цхьаь цIагIа дусап хинпад цун кхо бер, Юхкера а, царна корийнр керда ловзарг — цIилеторгаш. Царца «ловза- ран» деш бераш дийнзар ло- хаиарча новкъостагIа а хилар. Хlаьта из миччаьа а йийза- ча: цIеп с яьун юхс, хьайбай ферма с аьла аргIа уллуь бе- башка хетап, кургдолчуьн уйла яц.

Ишгта цIи ялара яхерам болга уйла йинзар Малгобеки- ски района Горьке цIерагIча совхоза беранна а. Уьк шера 26-ча октябре Келимов Русла- лан (вала 1973 ш.) Нефедов Сергей (вала 1975 ш.) Казне- ев Руслан (вала 1976 ш.) ала аргIа юхс IIIилеторгаш цо ловзараш де баьлар. Ирад- за. берий карагIдьлъ л а р ьйьннача цIерах кIалхардолла. Цхьабаьнда, 160 тонн совгIа йиллеп дола аьла цIи аргIа даьгар.

БоккхагIбарий санна, цIе- рах лорабалара психологически кхетам бац берий. Республике дукхагIа цIерап кул каиикулап йолча хана. Ца- рех хIара яьллагIаяр берий бекхагIа а ийбедуш. Фуннца- гIа дувце а, цхьадола бераш шоай лоIамагIа диггад. Тlа- хьожам боацап бер а дите, балха ух дай-ноанай. Тlаккха цун бе кхоач цIилеторгаш. Хьахул хила па дезар. Ма- сала, Ачхой - Мартановски района Катыр-Юрта яхача Т.. Гермихановай цIагIа хин- нар санна. Каст-кастта цхьаь цIагIа дусап хинпад цун кхо бер, Юхкера а, царна корийнр керда ловзарг — цIилеторгаш. Царца «ловза- ран» деш бераш дийнзар ло- хаиарча новкъостагIа а хилар. Хlаьта из миччаьа а йийза- ча: цIеп с яьун юхс, хьайбай ферма с аьла аргIа уллуь бе- башка хетап, кургдолчуьн уйла яц.

Ишгта цIи ялара яхерам болга уйла йинзар Малгобеки- ски района Горьке цIерагIча совхоза беранна а. Уьк шера 26-ча октябре Келимов Русла- лан (вала 1973 ш.) Нефедов Сергей (вала 1975 ш.) Казне- ев Руслан (вала 1976 ш.) ала аргIа юхс IIIилеторгаш цо ловзараш де баьлар. Ирад- за. берий карагIдьлъ л а р ьйьннача цIерах кIалхардолла. Цхьабаьнда, 160 тонн совгIа йиллеп дола аьла цIи аргIа даьгар.

БоккхагIбарий санна, цIе- рах лорабалара психологически кхетам бац берий. Республике дукхагIа цIерап кул каиикулап йолча хана. Ца- рех хIара яьллагIаяр берий бекхагIа а ийбедуш. Фуннца- гIа дувце а, цхьадола бераш

ЛАКХБЕ ПРОПАГАНДА БОАРАМ

РСФСР «Знание» общества Нохч - ГІалгІай республикански организацре правлене йнъьлагІа пленум хилар дукха ха йоаццан.

Нохч - ГІалгІайчене къьхьегама ресурсех пайда ийбелга дІаховдача хана тодараш йола комплексни программа шерра дІайовзийтара тІехьа «Знание» общества организацена хьалхаяна латтара декхарех дийцар республикански организацре правлене председателла В. Б. Виноградова.

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома бюрохи республика Министрий Советан программа оттаяй республика къьхьегама ресурсех дІаховдача хана пайда ийбара тІаеррахь.

Цига лаьрхІа мероприятеш чакхъхьяра таро дургьа производственни объединенеш а, ГІишлоцІеча а лоарІаІам болаш дола толамаш дара, къаргьа пятилетне 75 эзар гаргга саг къьхьегама юкъеоза.

Бахара лоарІаІаме дола из дехар ихоачашдеча шоай дакъа юкъедаьча декхарийла ба республика «Знание» общества дектораш а. Вай ХІара дела на беча балха тІа чІоагІ а лІа дІаоттае еза, лакха квалифинаци йола болдхой специалисташ шийбе беза, яха уйла.

Таханарча денга республикне промышленни предприятешна тоъаш пац 5 эзар саг. ГІанкха кадраш тоъаш ца хиина, оборудовани сеца латт, керда болх бе долачуча нисалех бизза пайда ийбац. Из массанена а ховвш ма дий.

Цо ГІишлоцІеча а къьхьегама ресурсех пайда ийбара тІаеррахь. Масала, ГІилма - технически прогрессах лаьца Веденски районе ерригаш а 7 денгара мара йийшаеч. ЦІул совгІа, «Знание» общества районни организацеца уьх шера цкъа шоаш болча хьийхабаш цу темагІа лекцеш еташ бола лекторех.

Пленуме лаьрхІар 1987 шу дІадоалуьше а Нохч - ГІалгІайчен къьхьегама ресурсех дикагІа пайда ийбара тІаерзаяь йолча выступленеий хьалха йола тематика ВашгІехьъяккха.

ГІленуме ЬЬча доклада хьакъеха къамаьлаш дир «Знание» общества Ленински районни организацре правлене председателла экономически ГІилмай кандидата А. Багдасаряна, КПСС Урус - Мартановски райкома секретара А. Бисултанова.

Заводской районни организацре бехктакхамеча секретара Э. Гусева, къьхьбараша.

ГІленума доакъашкоша тІаейпар дийцча дешаех доклад бола соцам.

П. ПОПОВ,
лектор.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ДАЬЙ ОАМАЛ

Хиннар

Цхьан шийлача ноябрьски дийнахьа сигала гучалъяр бІайхача, мехкашка йолча вІха гІалашп.

Тай тессача санна нийса йолхар уж. Цар маьлхарча цІогІашта ладувгІаш кхы а йоахкагІа гІалгІа чуйоссар дег чу. Оалаш да-кх гІанаша шоай тхьамаш тІа дилла, вІха дІахьу вьяна. Наха, юха а сецаш, ладувгІар оалхазарий пІлеча.

Цу хаина хьу йолча оагІо-рахьара донкха къайгий ІуІ гучадьлар. КорзагІдьяна а даггара гІар еш а дар из. Наха вийра хьалха мо негаенна а ца лелаш къайгаш цхьан муГІарагІа ДІаотта а ахчача гІаначана дер да е гІертилга.

Нах тамаш еш хьехар цу суртага. Оу дар-те из: Дьяхенца Іадика ювцаш, йоккха-на саготоча кхайкача оалхазарий сийдеш дьх хІама дар е цхьан хана шоай дешна-новнюца лелаяь къайгий цІеца йиса оамал яр?

А. СИНЧИНОВ.

Белам а белхам а —

Тамашийна хІамаш

Тамашийна хІамаш тІа мел бьяккача корадогІа-кх вай вахаре. Хьакал фу хезар сона командировке а вахк. Малгобекера рейсан автобусаца цІавоагІаш. Сона хьалхажка доалъяча гІанда тІа вогІача цхьан воккхача сагО, вела а венна, йоах:

— Шоашта радиоприемника-га лодузгІа е телевизорга хьежа кІордадьеларе, Малгобекерча телеталье дІечуре уж. Цига ремонт» ячьул тІехьагІа, шоаш, хьаяча заводе юхе-йихьача а, тоагІурбоавача ярга шун аппараташ. Тамаш йолаш хІама деший из?

— Цу а тамаш йолаш хІамаш дукха да, — йоах дехьар-ча гІанда тІа вогІача кІайча ватаца. — Ший тулпача хьонаюю.

— Масала, Ачалкъерча заводе хьадаь цхьадоле минерайьн хий кранта чура хьадоагІар санна хул. Цига кранеткаш шуушаш яле, цу тайпара заводе шоай цІогІа хьеалла йиш хургьа шун.

— Из а дац іа яха тамаш йолаш хІама, — йоах хІонзаца йинст ца хулаш вевгІча зІаммгІа-ча саго. — Цо тІум бІарга-яйнайий шоана! Яйнеюе, Малгобекерча заводара корпушк эца. Оош мел чІоагІа лорарех, цІакхачале ерригаш а оатапургьа уж. Керда хьхинна продукци дІе ма кхоссалаш, хььна дилла чухинна пхьеаш йилла накъайбоа из.

Автобуса салонна чу цхьан юкъе сатем отт. Хьатоа чархаш ца ду меюъ теташ уйлу гІоолла тІехьялеча машиннаца етта шоки.

— Из мара дий, — йоах ахтехьа вгІача цхьан кхалсара. — Хьалха цхьанна адама дуоцаш ца хезача хьайбай фу хьякхелл-лад Сунженски района С. Орджоникидзе цІергІча колхозе. ДІетІакъекача доакхан санна да уж, хьануча шурийгІа хьежача гьазерий я, хьаъа меца а доалаш іехача хана іакхарашта тара зат.

Цу хаина автобус кІоагІа чу а кхийтта, чІоагІа оегаелар. ГІар-тота дукачуп іІаьхьа эгІара хьаййстхкхар цхьь сар.

— Са а ма дар шугга дувца цъьа зоих бола тІама, — аьхар цо. — Шоашта лелаяь машинна эца дага дале, цу тІа а хайше «Луч» яхача «совхоз ГІо». Нагахь санна цига дІакхачаче из йохкинза юсе, «ЬІаррз» ъьхеца мегарга шоана.

Цхьабакъда, хІонзалца мел дийцар кІорга долаш хІама да уух Ачалкъе хиннар. Соакхе цига вгІача цхьан хьинехка бьяь-та дежа дІакийца вир е сигІа-ла е, е лъятта а довцаш дайна дІадьалар. КІеззига сагот а дъь, шийна хинначе зенех виц-велар вира да.

Ухх шере, гурахъь, гуржий жа лоамашкара Іодоледелче, ноакъа гІолла ма даггара удеш дорІа вир ГІ. ВІаргадайра Ачалкъерча наха. Дикка хьежача дейзар цорца из хьайбе. Шо ма додде дехх шоай кох чу-йийхьара.

ЦІагІара хьаграваьлина цІенга чІоагІа цецьалар. Вира дирст а йоаллар, нуур а туллар, талеш а ГІаддар. Хьежар-ваша талсашка. Кхы мел дар цо дийцеча, хьалдизза дулх дер цар чу.

Из дІахьйча массарех чІоагІа гІалга корзагІьяйнар цар лоалаха Мади. Договорх вода ашне дукха ха ара а яккха, масеех ди ха хьалха цІавенча ший мара бойнаш а да, ТІеддар из. Цу тайпара гІулакх ВІаргадей-ча, кий цІагІа а юсаш, коа арайийхкар мар.

— Ай, хьо хьарьяьнний, ва сесаг! — аьнна, чукхайкар из.

— Хьарьяьнний, хьо вІаьха-ма вахалла, — цІогІа техар сесаго. — Договорах болх бе-ра-ба-на ВІаргадер